

Per què revistes?

Taula rodona amb Lluís Calderer, Antoni Daura, Jaume Puig i Joan Segon

Joaquim Noguero

D'esquerra a dreta del lector, els ponents Antoni Daura (*Dovella*), Joan Segon (*Quaderns de taller*), Jaume Puig (*El Pou de la gallina*) i Lluís Calderer (*Faig Arts*), moderats per Joaquim Noguero al local d'El Galliner, a Manresa (Fotos: Francesc Rubí / arxiu *El Pou de la gallina*)

Les xifres són ben explícites. Mai com ara, Manresa havia tingut tantes revistes per cobrir els diversos aspectes de la realitat local i nacional, ni mai com ara cap dels projectes que han precedit les publicacions actuals havia sobreviscut un període tan llarg de temps: *El Pou de la gallina* (1987) ja ha superat els poc més deu anys que sols havia pogut celebrar *Bages* (1953-1963), i tant *Faig* (1975) com *Dovella* (1981) i *El Pou de Lletres* (1996) han publicat més pàgines i viscut més equips de redacció que els seus precedents a *Cenacle* (1915-1917), *Ciutat* (1926-1928) o *Ara* (1930-1932), entre altres. Mai com ara. I, en canvi, malgrat tot, la precarietat continua sent el principal problema d'aquestes publicacions. Per parlar-ne, després de dedicar un dossier a les revistes culturals, el 28 de gener de 1998 la revista *El Pou de Lletres* va convocar les seves companyes al voltant d'un taula per discutir sobre les realitats que afecten avui la premsa cultural: Antoni Daura va representar-hi *Dovella*; Lluís Calderer, la revista literària i d'arts *Faig Arts*; Jaume Puig, el mensual periodístic *El Pou de la gallina*; i Joan Segon, la publicació del col·lectiu interdisciplinari *Quaderns de taller*. Enceta la taula un breu repàs de cada revista.

Antoni Daura: Faré ràpidament una mica d'esbós històric. *Dovella* va començar l'any 1981 com a revista d'història, als anys de la Transició, en un moment en què hi havia una certa revifalla de la societat civil i apareixien tot de publicacions i entitats noves. Després, tot això s'ha anat estroncant. La revista naixia d'una manera molt agosarada –ho puc dir així, perquè jo encara no hi era–, feta per un grup de joves estudiants de batxillerat i COU que es van treure del barret, per dir-ho així, una revista que van subtitular com d'història i art del Bages. Com és lògic, va néixer amb unes limitacions pressupostàries infinites: tenia un format petit, molt semblant al butlletí d'una entitat com tants com es van fer en aquells anys. Cal dir, també, que va ajudar-hi la benevolència professional i econòmica del senyor Josep M. Morros, de l'antiga Copisteria del Bages, que hi va donar

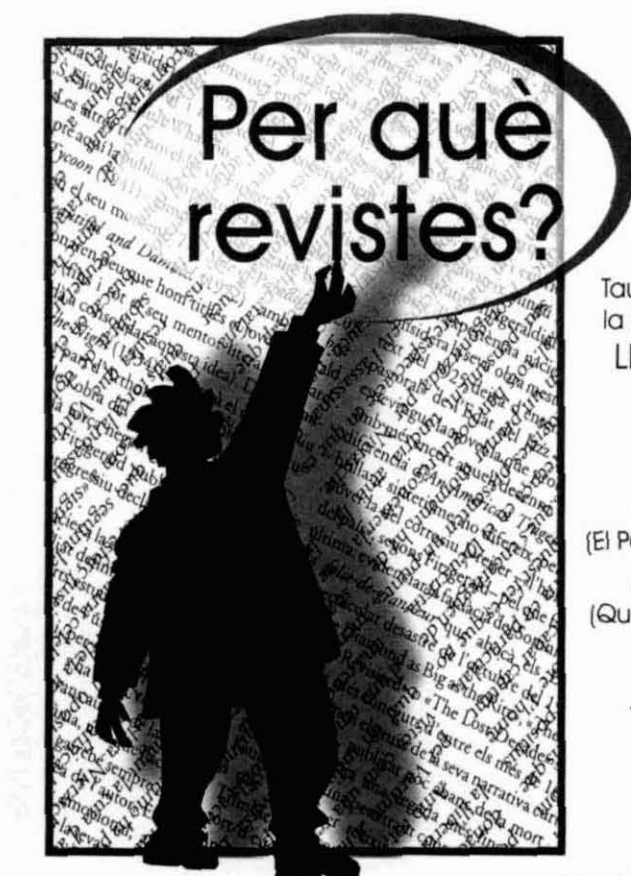
un ajut important perquè evidentment es partia d'un finançament zero i la venda de cada número pagava el següent; per tant, hi havia d'haver una complicitat amb l'impressor o no hauria funcionat. L'any 1984 aquell petit grup inicial es va ampliar i ja es va fer un salt qualitatiu important, passant la revista al format actual amb el subtítol de Revista Cultural de la Catalunya Central: es trenca la centralització del contingut només en història i art, es volen abraçar molts més camps, i la revista passa a englobar una àrea geogràfica que, vist ara, potser fins i tot és exageradament gran, perquè a la pràctica més aviat s'han publicat coses del Bages i de les comarques veïnes. L'any 1990, aquell primer grup se'n cansa, i és llavors quan tota una colla de gent entrem en un producte que ja tenia una presència, un cert currículum, dins el panorama de les revistes culturals, i que, per tant, ens resistíem a deixar perdre, tot i les dificultats que ja veïem que hi hauria. Aleshores vam vincular la revista al Centre d'Estudis del Bages, un lligam que ha estat molt positiu, fins al punt que des de fa tres anys n'és l'editor. Explico això per dir que la revista va néixer d'una manera i ha acabat sent una altra cosa. Al començament, s'obria a la gent que feia treballs (més populars, més científics, depèn), sense unes línies gaire clares. No cal dir que mai no ha cobrat ningú, com de fet a cap de les revistes que som aquí. I, per tant, s'obrien les portes a tothom: això ha fet que a vegades la qualitat se'n ressentís. Ara bé, la idea era aquesta: que els estudiosos –preferentment, però no únicament, universitaris– disposessin d'una plataforma de reflexió i de debat. Aquesta continua sent la línia d'ara, una mica més endreçada, i a partir d'un cert moment creant els dossiers, cadascun encarregat a algú que el coordini. Aquest és el nostre paper, doncs: ser una revista, local o comarcal, però d'una vocació no informativa, no periodística, sinó de revista de cultura en un sentit ampli; aquest terme potser és molt genèric, perquè fins a un cert punt s'ha substituït, però ho dic en el sentit de situar-nos en un cert to acadèmic en minúscules, de cultura basada en l'acadè-

mia, en la investigació, però amb el desig de comunicar amb un públic molt més ampli.

Joan Segon: *Quaderns de taller* és molt diferent. Probablement, és la menys revista de totes les revistes que som aquí, perquè ni tan sols va néixer amb aquesta voluntat. Bàsicament, *Quaderns de taller* és un col·lectiu de persones que intentem fer obra de creació, cadascú en el seu àmbit: hi ha literats, músics, artistes plàstics en el camp del gravat, la pintura, la fotografia... El col·lectiu va néixer el 1983 i, més que no pas amb la voluntat de treure una publicació de forma periòdica (que només vam complir al començament, fins al 1988), volíem simplement tenir una excusa per trobar-nos i fer obra en comú. En aquests moments som disset persones: hi ha hagut incorporacions ja des de l'any 1985, com també hi ha gent del començament que ja no és amb nosaltres. Sempre hem entès les arts des d'una concepció interdisciplinària, i la publicació és la suma d'obra original de cadascun de nosaltres. D'una banda, s'han fet sempre un seguit d'exemplars d'obra original seriada, numerada i signada, amb un valor. I uns tres-cents exemplars més de reproduccions impreses. Només va sortir periòdicament, anualment, del 1983 al 1988. Els primers anys la resposta va ser força bona –dels tres-cents publicats, els dos primers números estan exhaurits–, però al tercer any, no sabem massa per què, es va tocar una mena de sostre. Val a dir, de tota manera, que mai no hem tingut gaire cura de la distribució i la promoció: fet d'una altra manera, potser seria diferent, però no ens n'hem preocupat. Després d'aquells primers sis números seguits, doncs, vam decidir deixar de publicar. Això no vol dir que el col·lectiu no continués trobant-se un cop al mes. Internament, continuàvem actius. Vam passar cinc anys sense treure la publicació. El quadern següent, el 7, només va sortir limitat als trenta originals. El 1996 vam treure el quadern número 8, una altra vegada amb tres-cents exemplars impresos a més dels originals. I d'aquí un mes sortirà l'exemplar número 9,

celebrant els quinze anys del col·lectiu. No hi hagut, doncs, cap voluntat de ser revista. Som un col·lectiu de persones que volem donar a conèixer l'obra que estem fent. I, evidentment, aquest és un tipus de proposta que no admet publicitat: el que fèiem era buscar alguna esponsorització, i vam tenir-la mentre va durar la Caixa de Barcelona, fins que la va absorbir la Caixa de Pensions. Quan va desaparèixer (fins i tot la sala del carrer Guimerà on havíem fet algunes exposicions), va coincidir amb aquells anys d'impàs que he comentat. Per tant, la publicació pràcticament és autofinançada. Pel que fa al grup, a diferència del que explicava el Toni, no és que sigui tancat, però tampoc no és un grup obert a tothom: som un grup d'amics que ens sentim bé junts, intercanviant experiències. Per tant, hi ha hagut aportacions noves, però perquè entren a formar part d'aquesta dinàmica del grup. A part, com a col·lectiu d'opinió també volem crear debat i cada mes publiquem un article a *El Pou de la gallina*, a la secció «Quadern obert». I, paral·lelament, hem muntat exposicions, aquí sí que d'una manera més àmplia, de gent de dins i de fora el col·lectiu.

Jaume Puig: Buscant les diferències amb els altres mitjans, *El Pou* és l'única publicació que defineix descaramentament el seu àmbit com a local. Haver triat el nom d'*El Pou de la gallina* ja dona idea que vam anar a buscar una capçalera que definís clarament el producte en aquest sentit: això fins al punt que, de vegades, fins i tot hem comentat que si eixampléssim el nostre camp d'actuació potser ens hauríem de replantejar la capçalera, perquè a algú que no sigui de Manresa difícilment li diria res. *El Pou* va néixer d'acord amb unes necessitats específiques que creïem que hi havia en aquell moment –ja fa més de deu anys, el 1987– de donar un tipus d'informació que ens semblava que no cobria ningú. Han passat deu anys i, és clar, el panorama ha canviat, però nosaltres cada any fem un replantejament de la filosofia de la revista i creiem que continua sent vàlid l'objectiu inicial i que, encara

Dimecres, 28 de gener
a 2/4 de 9 del vespre
al local d'El Galliner
c/ Mestre Blanch, 2

El Pou de Lletres

Taula rodona amb
la participació de:
Lluís Calderer
(Faig)

Toni Daura
(Dovella)

Jaume Puig
(El Pou de la gallina)

Joan Segon
(Quaderns de taller)

Moderador:
Joaquim Noguero
(El Pou de Lletres)

Cartel·l anunciant la taula rodona: la il·lustració i el disseny són obra de Dani Hernández.

ara, hi ha coses a Manresa que si no les diu *El Pou* possiblement no les dirà ningú. Això d'una banda. De l'altra, el que també hem fet, i que no entrava en els plantejaments inicials, ha estat exercir d'escola de periodisme. Durant aquests més de deu anys, han passat més d'un centenar de persones per *El Pou*: com a mitjà periodístic ha servit, doncs, per formar molta gent. No ens ho havíem plantejat quan va néixer la revista. Els que van engegar-la tenien ganes de dir coses. Després, per continuar dient-ne ha calgut buscar i formar gent nova. I a la pràctica hi ha hagut molts redactors i col·laboradors que són estu-

dients de periodisme o periodistes en exercici. D'altra banda, també vam néixer reivindicant la possibilitat de practicar una teràpia manresana i de la vida ciutadana, molt sovint gràcies a l'ús de l'humor, i continuem creient que això encara cal fer-ho, que és bo fer-ho i que la revista continua fent-ho.

Joaquim Noguero: Lluís, *Faig* és la revista manresana que porta més temps. Personalment, sempre has valorat la continuïtat d'una publicació que creï una línia transformable però coherent, en lloc de canviar de capçalera d'acord amb els temps i les cir-

cumstàncies, com venia a defensar Vicenç Altaió a *El Pou de Lletres* número 8. Però, aplicar a *Faig* aquest mateix repàs històric que han fet els altres ¿no representa parlar gairebé de tres revistes diferents?

Lluís Calderer: A veure: una revista que ja està a punt de fer vint-i-cinc anys, perquè el primer número es va publicar l'any 1975, ja té una vida molt llarga. Sense voler entrar en un resum exhaustiu, que exigiria molts matisos, jo parlaria de dues etapes: *Faig* va néixer com a revista literària, limitada a la literatura, alternant sempre creació i estudi; i això es manté fins al 1989, que es transforma en *Faig Arts*. De tota manera, aquest canvi no afecta el que en podríem dir els principis interns de la revista, sinó que simplement respon a una obertura temàtica i a una interrelació més oberta entre tots els espais artístics; filant prim, fins i tot no s'ha limitat al camp de l'art, perquè hi ha un número dedicat a la ciutat que estrictament desborda aquest marc. Limitant-me doncs als criteris bàsics, he de recordar que *Faig* no va néixer com a revista local, sinó que és una revista catalana oberta a tots els països catalans, feta a Manresa com es podia haver fet a Barcelona, Girona o Vic. La idea és que en una ciutat com Manresa hi ha gent capaç de tirar endavant un projecte de revista tan nacional o, fins i tot, cosmopolita com es pugui fer a la capital, a Barcelona. Es tractava de trencar amb aquesta actitud centralista, i penso que aquest és el criteri que es continua fent servir. Fins i tot, hi ha un aspecte en què crec que *Faig* ha estat una mica pionera dins el que és la història del país dels últims trenta anys. Perquè en aquests àmbits de l'art i la literatura les revistes han funcionat molt sovint com a expressió de les idees i les tendències d'un grup determinat: la revista dels surrealistes, la dels cubistes, la del realisme social... Això ha fet que fossin revistes de vida efímera perquè quan aquests grups passen de moda i la gent se separa la revista deixa d'existir, i en surt una altra que ha de començar de zero. Davant la fragilitat cultural que això comporta i la inconsistència dels mitjans en general davant del fet cultu-

ral, es tractava de fer una revista no diré que totalment eclèctica, però sí amb un compàs d'obertura en què la tendència inicial d'un autor no fos un obstacle per publicar-lo, sinó una realitat més a tenir en compte, al costat d'altres. La gent ja fa les seves tries i opina i diu què li sembla. En qualsevol cas, l'obertura i la interdisciplinarietat em semblen trets definidors de la revista.

J. N: Suposo que a tothom li queden molt clares les dues opcions extremes, la local o la nacional, però per què de la Catalunya Central en el cas de *Dovella*?

A. D: M'imagino que el salt es devia fer perquè la comarca es quedava petita. Per a una opció periodística, com després faria *El Pou de la gallina*, hi ha prou material noticable; però, com que *Dovella* està oberta bàsicament al material que puguin aportar-hi els estudiosos, només amb la comarca és fàcil que faltessin articles. Quatre números l'any déu n'hi do el material que demanen i, per tant, bàsicament es va voler ampliar l'àmbit geogràfic d'actuació. Una altra cosa seria si realment existeix aquesta Catalunya central. Però és un terme que no ens hem inventat nosaltres, que ja s'ha utilitzat en algun altre lloc, i que té l'avantatge que és prou inconcret perquè tant haguem pogut incloure-hi materials del Solsonès com fins i tot d'Osona. Principalment, doncs, hi va haver una raó pràctica. Però, d'altra banda, sense un aire tan cosmopolita ni tan nacional com *Faig*, també volíem fer una revista des de Manresa que, d'alguna manera, no es limités només a ser manresana i bagenca, per només mirar-nos el melic.

J. N: Fa poc, la penúltima editorial de *Dovella* parlava de l'escassa participació de gent jove en aquests projectes. Però, alhora, jo diria que passen coses, que no ens trobem en el cofòisme estèril, passiu, de fa cinc anys; i que la redacció d'*El Pou*, per exemple, viu un moment més bo ara que no fa tres temporades. Què en penseu? Això canvia el projecte inicial de la revista en què sou?

J. P: Home, en deu anys, és evident que el panorama de la informació ha canviat. Tots en som prou conscients: ha canviat moltíssim. Fer un producte com *El Pou* amb els mitjans i la forma com el fèiem fa deu anys no tindria gaire sentit. Aleshores, penso que la revista ha millorat. Perquè els mitjans per fer-la han millorat, perquè tots plegats n'hem après i perquè les necessitats d'informació no són les que eren llavors: vivim en una competència absoluta, bombardejats de informació per totes bandes. Per tant, si nosaltres no ho fem prou bé i no donem bona informació, si no la complementem amb bones opinions, i no oferim un producte diferent del que poden fer altres mitjans, ni ens compararan ni tampoc tindria gaire sentit que continués existint *El Pou*. En conseqüència, hem evolucionat: quan mirem la revista de fa deu anys no té color. No té color, si em permeteu la broma, fins i tot perquè no en tenia (era tota en una sola tinta, en blanc i negre), però també en sentit figurat, per moltes altres coses, formals i de contingut.

A. D: De fet, dels quatre els que sou i heu de ser més competitiu al quiosc sou vosaltres, els d'*El Pou*. La resta tenim un sostre de lectors, de subscriptors (que hem d'intentar ampliar, tot i les dificultats), i és evident que no podem anar a buscar més vendes en cada número. Intentem fer un producte que continuï interessant uns lectors, sobretot els subscriptors, que són els fidels; i, per tant, aquesta problemàtica d'estar cada dia darrere de la gent amb temes atractius no la tenim, per sort. El nostre problema més aviat és que es mantingui el gruix de subscriptors. En la història de *Dovella*, i suposo que en la de la majoria de revistes, hi ha hagut diverses fases: hi va haver una primera fase, als darrers anys de la Transició, en què molta gent s'apuntava a les revistes i a les entitats simplement per fer país. Això cal dir-ho. Per poc bé que ho fessis, si el que oferies no era tan dolent com perquè no interessés gens, gens, gens, la gent se t'apuntava, i la majoria dels que van fer-ho en aquells anys han continuat subscrits. Però ha arribat un

moment en què s'ha aturat aquest... no sé, diguem-ne «treballar per res» o apuntar-se a una serie d'entitats per «fer país», per donar suport desinteressadament a una iniciativa. En aquests moments, doncs, crec que vivim una mica de les rendes d'aquella primera gent que ens va donar suport. No és del tot dramàtic, però no hi ha hagut cap relleu, ni de gent que vulgui treballar-hi de manera altruïsta, escrivint o organitzant activitats o portant la revista des d'un punt de vista de redacció, ni de gent que faci el gest de subscriure-s'hi o com a mínim de comprar-la al quiosc. Aquest és el nostre principal problema.

Ll. C: A *Faig* sí que hi ha hagut no un sinó diversos relleus generacionals, de manera que es pot dir que pràcticament tot l'equip actual, amb la sola excepció de qui us parla, és gent jove. Hi ha hagut, doncs, una entrada constant de persones que han cobert en cada moment els buits que s'anaven produint per qüestions d'edat, de canvi de residència o aquestes coses que passen. Fins i tot diria que del grup actual són els nous, la gent més jove, els qui hi han treballat amb més decisió, amb una visió més clara de les coses, amb més ganes de tirar-la endavant i fer-se-la seva. És veritat que hi ha hagut moments de crisi. Com deia el Toni, als anys de la Transició la disponibilitat era absoluta: no només a l'hora de subscriure's a la revista, sinó fins i tot de col·laborar-hi. Del 1975 als primers vuitanta, no hi havia problemes per trobar algú disposat a escriure-hi. Passa que després, per allò d'anar d'un extrem a l'altre, a Catalunya es va donar una situació que va fer que al món cultural es pensés força que de la cultura també se'n podia viure i que, per tant, no era bo fer res sense cobrar (no allò de cobrar a qui pot pagar, i de mantenir altres plataformes més alternatives, sinó dut a l'extrem), i això sí que ens havia fet pensar que potser hauríem de plegar, si no volíem repetir sempre les mateixes firmes. Però, en canvi, trobo que aquesta situació es torna a remuntar. La gent jove s'ho ha hagut de mirar d'una altra manera, perquè, és clar, havia arribat un moment en què els nous ni cobrant ni

Jaume Puig i Lluís Calderer, en un dels moments del debat.

no cobrant s'ho trobaven tot tancat. I llavors han vist que si realment volien moure les coses calia tornar a partir de la base. En aquest sentit, em sembla molt simptomàtic veure la quantitat de gent molt diversa que ha sortit disposada a col·laborar a *El Pou de Lletres*. Entrem en un altre procés, en un moment en què està sorgint una sèrie de gent que ja no té por de dir determinades coses, de mirar la realitat amb claredat i de dir el que pensa. S'està perdent aquella por que hi havia hagut uns anys enrere, quan semblava, davant de qualsevol cosa que diguessis, a veure què passara, en què em perjudicaria, què em diran... Els últims números de *Faig* i d'*El Pou de Lletres* són tan valents que realment sembla que la situació hagi canviat de cop i volta i que estiguem en una altra òrbita. A veure. De moment, joestic molt content perquè penso que aquest canvi és formidable. Sortir d'una època d'atonía i tornar a sentir veus que vibren i que responen, això és magnífic. És clar que si ens ho miréssim per la llei del nombre, malament, perquè potser els que es mouen són pocs: però, dotze o vint, per a mi ja són prou.

J. S: Totes aquestes qüestions continuen remarcant la diferència de *Quaderns* amb les altres revistes. Ja he dit que els sis primers anys sí que vam intentar mantenir-la, costés el costés,

Però va arribar un moment en què el fet de publicar o no publicar no ens preocupava: vam estar cinc anys sense treure cap *Quadern*, i la vida del col·lectiu continuava sent exactament igual. A veure: quan va sortir el primer quadern, valia mil pessetes, i per mil pessetes donàvem dos o tres productes diguem-ne literaris (poesia o narració), més vuit o deu lamineques que fins i tot, si es volia, es podien treure de la carpeteta per emmarcar-les. I donàvem també partitures de músics molt coneguts en l'àmbit local, però de projecció molt més àmplia. I fins i tot vam arribar a gravar una casset per als que no tenim la sort de poder llegir la música directament de la partitura. I tot això per mil pessetes. Home, per aquest preu, només per col·laborar ja val la pena. Penseu que el seu preu de cost era més elevat, però amb les subvencions i algun altre invent ens n'anàvem sortint. El preu va anar pujant, però molt de mica en mica, i en el *Quadern* del 1996 tot això costava 2.000 pessetes. Potser aquest tipus de publicació aviat té un sostre, però si no hi ha un públic mínim, si per 2.000 pessetes no es ven, doncs potser no val la pena: no publiquem i s'ha acabat; el fet de no publicar no ha afectat mai la vida interna del grup. També és veritat, com ja he dit, que no ens hem preocupat gaire de la difusió: hem mirat molt més per les relacions

internes del col·lectiu. Però podem limitar-nos a fer trenta quaderns originals i qui vol que el compri, però llavors, evidentment, a un preu de publicació numerada i seriada, que és molt diferent. Tot i això, enguany, com que celebrem els quinze anys, tornem a treure un Quadern, amb un salt qualitatiu important gràcies a la col·laboració de Fundació Caixa de Manresa: el número 9 sortirà en color, i també fem una exposició que acompanyaran un seguit d'actes.

J. N: Creieu que hi ha hagut un relleu generacional? *Dovella* i *El Pou* les van iniciar gent que tenia sobre els vint anys, mentre que avui la gent que les porta passa de la trentena.

J. S: Segur que hi és: en el nostre cas, publicar vol dir pertànyer al col·lectiu, però aquest integra gent que es porta gairebé una quarantena d'anys entre el més gran i el més jove. El grup no està tancat, doncs, el que passa és que les incorporacions joves seran de gent que connecti amb el tarannà del grup: molt divers, amb moltes maneres de pensar diferents dins seu, però amb un determinat *feeling* per entendre'ns i col·laborar junts.

A. D: Voldria matisar una cosa. El relleu generacional no només l'hem d'enfocar cap a la gent que fa la revista, perquè aquest recanvi més o menys es va produint, sinó també cap a la gent que la llegeix, els lectors. Perquè, és clar, malament si a aquella gent que s'hi va subscriure o que l'ha anat comprant des de fa anys no se n'hi ha afegit de nova. Encara tenim molta corda, dintre de tot som històricament joves, no són revistes que faci o llegeixi la coordinadora de jubilats ni de bon tros; per tant, el problema el veig més per la banda dels lectors. Els de la redacció, com que no som professionals del ram, a empentes i a rodolons l'anem treient. Ara, per la banda dels que la llegeixen sí que em sembla necessari que hi hagi un relleu. Perquè, a més a més, es dona un cas paradoxal: mai com ara, en la història del nostre país, no hi havia hagut tanta gent universitària, un públic potencial que *a priori* hauria d'estar interessat

per temes culturals, de la branca que sigui; i, en canvi, no hi ha hagut un augment proporcional ni de lluny dels lectors de revistes culturals, sinó més aviat a l'inrevés.

J. N: El Lluís ha comentat que potser hi ha llocs on cal fer les coses sense esperar cobrar-les. M'agradaria plantejar aquesta qüestió de la professionalització, o semiprofessionalització, a l'única revista on és possible pensar-hi, *El Pou de la gallina*. D'altra banda, el Jaume és la persona més indicada per parlar-ne, perquè ell sempre ha defensat la no professionalització davant de l'altra tendència, representada per Jordi Sardans, que creu que a la llarga sí que s'hi hauria de tendir.

J. P: Jo no dic que no es pugui fer. Però, si mirem el mercat de publicacions actual, veiem que de publicacions mensuals professionalitzades, sobretot d'informació local, no n'hi ha. Ja costa molt trobar un producte equivalent a *El Pou* en qualsevol altra ciutat del país. Perquè de vegades diem mig en broma, mig seriosament, que *El Pou* —com segurament totes les publicacions que som aquí— és una mena de luxe que ens podem permetre a Manresa, però que és molt difícil de trobar en altres llocs. Curiosament, a fora som molt ben valorats: ara pecarem d'immodestos si ho diem, però em consta que fora d'aquí, per a qualsevol lector extern, *El Pou* sembla una revista feta professionalment. A Manresa, en canvi, potser per la molta oferta d'informació que tenim, això ja es dona per suposat i quedem limitats a uns cercles molt concrets. Amb aquestes limitacions, és impossible pensar en la professionalització. Seria plantejable fent el salt a publicació setmanal, cosa que sempre hem dit mig romànticament que faríem, com una idea de futur realitzable. Llavors caldria un equip que volgués fer el pas, i potser podria arribar a ser rendible. Però, com a mensual, ja dic que no conec cap cas que funcioni professionalment, si no és una revista d'àmbit nacional o estatal especialitzada, que llavors ja té un altre tipus de lector i un altre abast.

J. N: Canviaria *El Pou*, passant a l'altre tipus de projecte?

J. P: De fet, nosaltres sempre hem pretès presentar la revista com si fòssim professionals, però sense cobrar. Intentem editar-la tan o més bé, i sempre hem cregut que no pel sol fet de cobrar el professional ho fa millor que el que no cobra.

J. S: Jo diria més. No és un problema de qualitat: quan professionalitzes el mitjà, ja entres en una colla de qüestions que et limiten. D'això en tenim una exemple claríssim ben a prop: tot i que el *Regió7* ja va néixer volent ser empresa, el diari d'aleshores no té res a veure amb el diari d'ara, absolutament res a veure. Per tant, hi ha peatges que s'han de pagar, i la dificultat de trobar un punt mig és enorme. Per tant, si *El Pou* es professionalitza algun dia és probable que no canviï gaire formalment, però ideològicament és molt probable que sí.

J. P: Ens veuríem obligats a anar més amb compte i a actuar d'una altra manera. El que costa és trobar el punt mig.

J. S: És molt difícil, no sé si impossible.

J. P: Segurament. És com aquella funció que deia que inicialment *El Pou* no s'havia plantejat: ser escola de periodisme. Ho és, i molt, però el que tampoc no podem fer és ser exclusivament això, perquè llavors el lector se'n ressenteix.

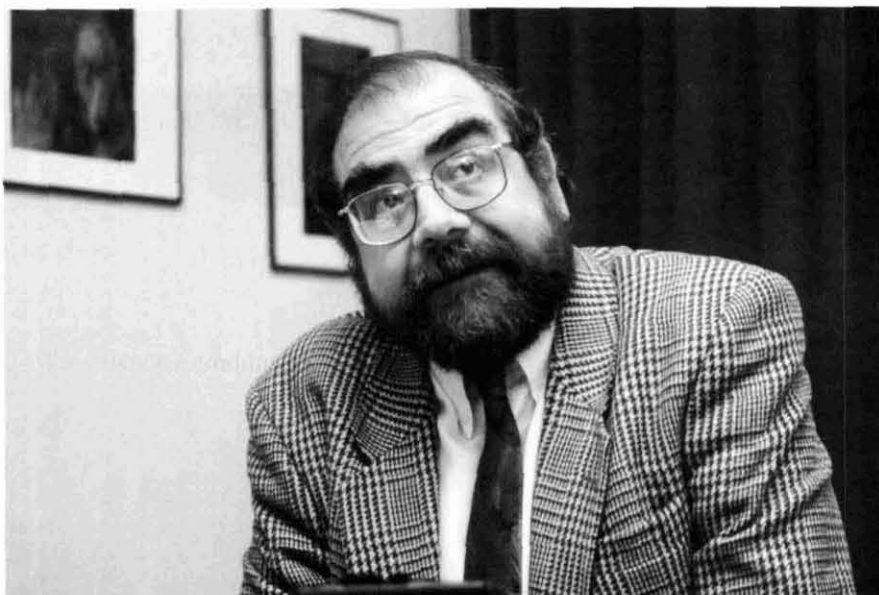
J. S: El que passa és que moltes de les firmes que hi passen acaben en mitjans professionals. És lògic, perquè són els que donen per viure, però per això mateix paguen peatge.

J. P: Aquest pas de gent és continu. Per això nosaltres no trobem a faltar aquell relleu generacional que déieu: la incorporació de persones joves es va produint per les mateixes necessitats del dia a dia de la revista i perquè realment hi ha gent interessada a entrar-hi: potser n'hi hauria d'haver més, però, vaja, n'hi ha. El que trobem a faltar és gent ja formada que, tenint

la vida solucionada en una altra banda, o fins i tot sent periodista professional en un altre mitjà, a més a més continués col·laborant a *El Pou* fent un reportatge o donant la seva opinió sobre un tema, quan li vingués realment de gust. Això que sembla tan normal ens trobem a la pràctica que no n'hi ha gaires que ho facin.

J. S: No sol passar perquè des del moment en què un està situat professionalment té tota una colla de limitacions. Segons què ja no ho pot dir, i aquella valentia que deies tu, Lluís, desapareix de cop. És lògic, no dic que sigui bo o que sigui dolent, però que desapareix és evident: quan un té una situació professional que pot dependre del que digui, s'hi mirarà a dir coses diferents que les que ha de dir en moments determinats, dins la feina. Fer-ho seria un contrasentit constant. Deixeu-me constatar una cosa: Manresa és una ciutat relativament petita, i fixem-nos que dels quatre o cinc projectes que hi ha en aquesta taula hi ha bastantes persones que estan interrelacionades. Això per a mi també és important, encara que no sé si hauria de ser així. Com més intercomunicació entre tots, millor; però, alhora, no deixa de ser un problema veure sempre les mateixes cares, les mateixes firmes, a dos, tres o quatre llocs diferents.

A. D: Passa així perquè en el fons també ens ho passem bé, i ho fem per amor a l'art, mai tan ben dit. Però tornant al tema de la professionalització, en el cas d'*El Pou* no és el mateix demanar a algú un article d'opinió sobre un tema que coneix bé, que només depèn de si li ve de gust fer-lo, que encarregar-li un reportatge, on haurà de buscar informació, entrevistar gent, etc. És una feina, que s'ha d'agafar com un professional, i que li pot servir més o menys per fer currículum, però que, és clar, és impossible pagar-la. A vegades, fins i tot hi ha casos que són ells els que haurien de pagar: per tenir articles publicats, per l'aprenentatge fet... Com que no arribarem pas a aquest extrem, hauria de ser una miqueta avui per tu, demà per mi.

Joan Segon, representant de la publicació interdisciplinària *Quaderns de taller*.

Ll. C: Aquest últim punt que deia el Joan, de si som bastant els mateixos, penso que té una perspectiva que representa un canvi històric en l'evolució del que ha estat sovint aquesta ciutat. Manresa s'ha caracteritzat sempre per ser una ciutat de capelletes, de divisions, d'incompatibilitats. Quan hi ha una picabaralla en un esbart, uns quants en munten un altre, i tots dos grups fan la seva via sols, com si l'altre sector no existís. Hi ha aquella anècdota que he explicat tantes vegades: en temps del franquisme, un dels partits polítics de l'oposició tenia dos militants a Manresa; es veu que a Barcelona, que és on es feien totes les decisions, hi va haver una escissió al partit; doncs, dels dos manresans, un va quedar en una banda i l'altre a l'altra, i ja no es van dir mai més res. Per tant, aquesta xarxa d'interrelacions entre les revistes, la col·laboració, l'estímul mutu, tot això és bo i penso que encara s'ha de potenciar, perquè contribueix a ampliar aquest àmbit que està per damunt del que és la literatura, la història, la pintura, el periodisme, que és la cultura. En una època com aquesta d'especialitzacions, aquest és un camp de batalla que hauríem de tornar a recuperar. Les compartimentacions excessives han reduït molt l'horitzó mental de la gent. Trobo positiva la pluridisciplinarietat d'aquest contacte entre grups. Que

són els mateixos els que parlen de literatura, d'història, de pintura? Potser sí, però entre tots parlen de tot.

J. N: El que passa és que també se'n pot fer una altra lectura. Des de fora se'ns diu: «A Manresa, sí que teniu revistes!», després ho analitza i veus que si fa no fa som els mateixos. Per tant, pel tipus de ciutat que és, i vist que no tenim les infraestructures culturals d'altres, ¿és veritat que en aquest àmbit hi ha una especial salut o és un miratge? Tenim un diari propi, en aquests moments hi ha cinc revistes en funcionament, sense comptar la de Fundació Caixa de Manresa, que també inclou més reportatges i opinió externa del que solen fer aquest tipus de publicacions, i hi ha un munt de butlletins de barri...

A. D: Bàsicament, penso que està prou bé. Hauríem d'entrar en estadístiques, i veure les que tenen altres ciutats, però a cop d'ull déu n'hi do, perquè tampoc no som gaires habitants.

J. P: Ara tampoc no porto les xifres de les altres ciutats, però hi ha de tot. A Vic, concretament, hi ha tres publicacions periòdiques: una de diària, una de setmanal i una altra de mensual, a part de publicacions literàries com *Reduccions*. Tampoc no està malament.

LI. C: Podríem fer tantes especulacions com vulgueu i no en treuríem l'aigua clara. Per exemple: és possible que en l'ambient general de Vic hi hagi un públic potencial de compradors més nombrosos que a Manresa per rebre revistes com *Faig Arts*, *Dovella* o *El Pou de Lletres* i que, en canvi, allà no se'n faci cap d'equivalent a aquestes.

A. D: És que, a vegades, també és una mica casualitat.

LI. C: Sí, i aquí hi ha anècdotes molt curioses. ¿Saps, Jaume, que *Faig* en té una en comú amb *El Pou*? El projecte de *Faig* va començar amb uns joves estudiants universitaris de Manresa: llavors van pensar a veure amb qui en podien parlar, i van venir a veure'm a mi, que era una mica més gran que ells, i a un altre senyor, aquest sí, bastant més gran. Aquest senyor va estar molt content que el convoquessin per una cosa d'aquestes, i va venir a la reunió a aportar la veu de la saviesa, l'experiència i tot plegat. I després de donar molts savis i sanitosos consells va dir que, és clar, ell ja sabia que fer una revista són dos o tres números, que al cap d'un any ja s'hauria acabat, i que, per tant, estava molt bé que els joves ho fessin, que després se'n recordarien i tal, però que ell ja no tenia edat per aquestes coses i que adéu *siau*. Doncs, ja fa vint-i-cinc anys d'això, i n'han sortit uns quants números més. Deia que en teníem una en comú, perquè a vosaltres també us van vaticinar que duraríeu quatre dies, i ja porteu més d'un centenar de números i encara teniu corda per dies.

J. P: Sí, no devia ser la mateixa persona, però.

LI. C: No, segur que no, però també era d'aquests que en saben.

J. P: Home, ara parlàvem de casualitats, però la tenacitat hi fa bastant. Si realment no hi hagués un nucli que empeny constantment i hi aboca esforços, no sé com aniria. Perquè l'entorn no hi ajuda, no hi ha una política cultural que ho afavoreixi des de l'administració, posem per cas. Des

d'*El Pou* tampoc no ho hem buscat mai, perquè sempre hem tingut clar que, per les característiques de la publicació, havíem d'estar al marge de les institucions. Però és possible que altres mitjans sí que hi tinguéssiu a dir, si hi hagués una política que fomentés aquest tipus de publicacions. Jo no veig que hi sigui. Si surt espontàniament, ja els va bé, però res més.

J. N: Què en penseu del suport institucional? Què diríeu a qui, acusant aquestes publicacions de minoritàries, demana que per què ens les han de pagar entre tots?

A. D: Jo hi respondria un parell de coses. Primera, que en cultura el suport institucional sempre és mínim: tant ara, que diuen que es va millor econòmicament, com abans. En cultura, sempre s'ha anat malament, independentment dels balanços de *bonança econòmica institucional* d'alguns períodes. I, segona, d'acord, si no ens han de donar res que no ens donin res; però aleshores que tampoc no donin subvencions als industrials, d'aquelles amb què se'n van de passeig pel món amb els diferents governants a buscar nous mercats, i els paguen el viatge, estudis de mercat i segons quin tipus de contracte. Si no necessitem tant estat, doncs d'acord, tinguem menys estat, però no només en el tema cultural. Aquesta és la qüestió. La cultura en si és baratíssima, i percentualment s'hi gasten molts pocs diners institucionals; per tant, a l'hora de tallar, millor que tallin per altres bandes. De tota manera, és evident que si ens refiéssim només d'aquest suport ja ens hauríem mort fa temps. És un coixinet, que cal anar treballant, però tampoc ens hi podem obsessionar. Si hem arribat fins aquí és perquè hem fet mans i mànigues per continuar: hem passat moltes entrevistes, hem tingut molts desenganys, però en qualsevol cas no partíem de la idea que si no ens donaven diners no seguíem. Per això no hem plegat, aquesta és la clau.

J. S: És que les subvencions de la Generalitat, per exemple, no passen

per comarques: es queden a Barcelona, en els grans projectes —el del gran teatre, el del gran museu, el del gran el que sigui—, però aquí no arriben. El suport institucional que puguis tenir a través de l'Ajuntament sempre és més bona voluntat que no pas gaires diners, però és l'únic suport que pots arribar a tenir de les institucions, i sempre ajuda. Pel que fa a les entitats financeres, en aquests moments totes estan en unes polítiques culturals absolutament lluny d'això. Aquí encara tenim la sort que Caixa de Manresa inclou alguns pressupostos per a temes locals. Però, a l'època en què hi havia la Caixa de Barcelona, a Manresa teníem tres sales d'exposicions que depenien de caixes (la de Barcelona, la de Pensions i la de Manresa), i tot això estava subvencionat per les obres culturals d'aquestes caixes. En aquests moments, fora de Caixa de Manresa, de tot això ja no en queda res.

LI. C: Aquí hi ha una cosa que també em sembla simptomàtica, relacionada amb allò de què parlàvem al començament, sobre la poca resposta de públic, de lectors. Em fa l'efecte que als nostres lectors, als lectors de *Dovella*, d'*El Pou*, de *Faig*, allò que els interessa és llegir la revista. Per tant, el que realment és preocupant en una taula rodona com aquesta no és que hi faltin els lectors, que ja compleixen comprant-la i llegint-la, sinó les persones que teòricament pontifiquen i parlen que si la cultura a la ciutat és això o allò, i que no se'ls veu mai en actes culturals d'aquesta mena, quan es debaten els problemes reals d'aquest àmbit. Aquests són els que haurien de ser aquí! Però ja tenen els seus esquemes i el seu món, i no toquen la realitat viva.

A. D: Potser no hi concedeixen prou importància, perquè avui dia tothom, incloses les institucions, té obsessió per la quota d'audiència: les coses no són prou importants si no s'assoleix un mínim de públic. Home, és evident que una revista de deu exemplars no tindria gaire sentit, però tampoc cal exagerar: a vegades, sembla que has de dir baixet el tiratge que fas, perquè,

Portades de les publicacions participants a la taula rodona.

si no, els anunciants de seguida comparen i, amb el bombardeig d'oferta publicitària que hi ha, quedes arraconat. Però és un hàndicap bastant insalvable.

J. N: Com va la publicitat? *Dovella* deu n'hi do, darrerament.

A. D: Hi ha alguns anuncis que són fixos: suposo que els deu agradar la revista, i d'alguna manera s'han convertit en petits espònsors. Altres depenen del tema: segons quin sigui, busques institucions o empreses que hi estiguin relacionades. Les tarifes són molt baixes, d'acord amb el públic que tenim. Però, tot i això, hi comptem, perquè si no tinguéssim publicitat, com és el cas de *Faig*, hauríem de treure com a mínim un número menys a l'any. A *grosso modo*, dels quatre numeros anuals, un es fa amb les subscripcions, un altre amb la publicitat, i els altres dos gràcies als ajuts institucionals i a les vendes.

J. P: *El Pou* viu realment de la publicitat. Sense seria impossible publicar la revista; aquesta i la gran majoria que tenen una periodicitat ja una mica elevada. Per tant, responem la pregunta, sí que notem cada cop més dificul-

tats per aconseguir-ne. Més que res per una qüestió bàsica: el pastís és el mateix que abans, o potser menys i tot, perquè les expectatives i l'entorn econòmic no han millorat; i, en canvi, els mitjans han proliferat d'una manera brutal. Hi ha, d'una banda, el mercat de les revistes gratuïtes, més els mitjans de la premsa diària, més les ràdios i la televisió locals... Ens ho hem de repartir entre tots, i aquest tema cada vegada es racionalitza més i s'ha perdut aquell esperit de col·laborar per col·laborar que hi havia, com dèiem abans, deu anys enrere. Per tant, la publicitat que ens toca és la mateixa o menys, quan els costos són molt més elevats; això obliga a fer equilibris constantment per poder continuar sortint i, a més, si pots, millorant encara la qualitat. Perquè, si no, tampoc ja no té sentit sortir. Però no descobrim res de nou: aquest és el problema de la majoria de premsa del país, i l'ajut institucional està estancat des de l'any 1992. Aquest és l'únic ajut que rep tota la premsa en general, i és llastimós que no solament no es potenciï, sinó que realment es bloquegi; això és el que representa mantenir el mateix import de fa cinc anys quan tots els costos d'edició han augmentat.

J. N: Aprofitant que darrerament se n'ha parlat tant, l'Eix Transversal us sembla que pot canviar el mapa de la Catalunya central, o pot potenciar les relacions entre revistes culturals de Lleida, Manresa, Vic i Girona, o pot ajuntar lectors en una publicació comuna?

Ll. C: És difícil de dir: abans m'he fumut dels futuròlegs i ara només faltaria que em fiqués a fer futurologia. És lògic que una cosa nova desperti expectatives, però jo aniria amb cautela i deixaria que la realitat fes el seu camí. Segons com vagin les coses, ja veurem què convé fer. Precisament, jo hi tinc una certa experiència, en això de buscar xarxes de relacions culturals entre ciutats diverses (Vic i altres), i sempre ha estat una cosa que es veia meravellosament factible discutint al voltant d'una taula i sobretot davant d'un bon dinar, però que mai no ha cristal·litzat perquè sempre acaben sortint protagonismes i susceptibilitats locals que s'ho carreguen. I, és clar, pensar que això ho pot canviar d'avui a demà una carretera em sembla una ingenuïtat. La carretera pot influir les mentalitats amb el temps, però no automàticament; hi ha d'haver un rotatge, mai millor dit, a veure què

passa. I llavors actuar segons el que demani l'actualitat. No es tracta necessàriament de fer fusions i perdre identitats, però tampoc ens hi podem tancar en banda. A mi el que em semblaria molt important és que l'Eix contribuís a crear un canvi de mentalitat que reactivés un sentit de la catalanitat que passés molt per sobre tant del cagalló local com del cosmopolitisme flotant. Si es va per aquí em sembla fabulós.

J. P: *El Pou* és el mitjà menys indicat per parlar d'això: ja he dit abans que és descaradament local. Si de cas, el que nosaltres ens podríem arribar a plantejar és veure si hem de cobrir informació de Vic, per exemple, en la mesura que afecti Manresa. Havíem pensat la possibilitat de dedicar un tema del mes a Vic, per què no, vist que sempre s'estableix la comparació; però seria un cas puntual. Pel que fa a contactar amb mitjans de Vic, ja he dit abans que són molt diferents: la revista mensual és molt diferent a la nostra,

perquè havia estat un setmanari i és d'una empresa privada, amb capital de fora; no es pot comparar per res amb *El Pou*, i difícilment podríem arribar a col·laborar-hi.

Ll. C: És això: cadascú té la seva personalitat, si sorgeixen punts de sintonia i hi ha la possibilitat de interaccions, benvingudes siguin, ja les aprofitarem. Però sense forçar res.

A. D: Jo penso –com diu el Lluís– que cal deixar passar el temps. Però, de totes maneres, jo no pensaria tant en canvis per la banda de la nostra relació amb altres revistes: això pot sorgir o no, però aquí hi juga més el factor humà, que s'estableixin unes sintonies, unes amistats, etc., que no pas l'existència de la carretera en si mateixa. Penso, doncs, que els canvis es podrien produir sobretot en el lector: si ens acostumem a anar cap a Vic o a la Segarra i a l'inrevés, si la gent passeja per aquests llocs i passa per les llibreries i els quioscos d'aquestes

altres ciutats, pot donar-se el cas que trobi en alguna d'aquestes revistes el producte que li interessa. En aquest sentit, hi pot haver un creixement potencial del mercat. Però això no pot ser gaire més que espontani, perquè el mitjans de què disposem tampoc no ens permeten fer una distribució gaire més gran. No sortiria a compte. Al Bages mateix hem vist que hi ha llocs que no calia que *Dovella* hi fos perquè amb sort n'havíem venut una, i com que l'has de portar expressament amb el cotxe, totalment per amor a l'art, doncs no val la pena. Però potser ens poden arribar nous subscriptors d'aquestes comarques. I es pot aprofitar per donar a conèixer la publicació quan muntem algun acte públic relacionat amb el tema del dossier. Hem d'esperar i restar oberts al que vingui: si les coses van bé, meravellós; i si no van tan bé, ens quedarem on estem. Però en alguna cosa sí que s'hi pot notar, a la llarga.

Joaquim Noguero

La sèrie SENSO

Amb SENSO oferim una línia completa d'audífons 100% digitals i automàtics, amb una reproducció sonora de qualitat "compact disc".

- Retroauricular
- Intraauricular
- CIC

Per a més informació, consulteu el vostre audioprotesista

C8/C18
Universal i potent

C9/C19
Direccional i direccional potent

CX
Intracanal i intraauricular

CIC
Completament inserit al canal i pràcticament invisible

Distribuidors oficials:

**ÒPTICA
SOLER**

Plaça Fius i Palà, 1
08240 Manresa
Tel. 93 872 43 63

SOLER
centre Visual

Carrer d'Àngel Guimerà, 46
08240 Manresa
Tel. 93 873 52 55